

Posudek na diplomovou práci Matěje Bílého *Varšavská smlouva. Počátky a krize*, Praha 2010, 231 s.

Je překvapivé, že vývoji Varšavské smlouvy věnovala česká i zahraniční historiografie doposud jen skromnou pozornost. Diplomovou práci M. Bílého, v níž se pokusil komplexním způsobem zmapovat vznik a fungování Varšavské smlouvy od jejího založení do roku 1969, tak lze považovat v jistém smyslu za průkopnickou. Se zadaným úkolem, který dle mého soudu výrazně překračuje nároky na standardní diplomovou práci, se M. Bílý vyrovnal více než dobře. Úkol to byl přitom mimořádně nesnadný: Vzhledem k velmi specifické povaze Varšavské smlouvy musel diplomant její vznik a vývoj analyzovat a vysvětlovat v širokých a nadmíru komplikovaných souvislostech (mj. v kontextu vývoje studené války, fungování sovětské zájmové sféry či v návaznostech na změny konfigurace mocenských vazeb v kremelském vedení).

Matěj Bílý na základě rozsáhlého výzkumu přesvědčivě dokumentoval reálnou úlohu Varšavské smlouvy v Chruščovově období, i v prvních letech Brežněvovy éry. S jeho základními závěry a hodnoceními se lze plně ztotožnit.

Jak je patrné, diplomovou práci hodnotím vysoce pozitivně. Neznamená to ovšem, že k ní nemám několik připomínek. Většina z nich souvisí s výše zmíněnou obtížností zadaného úkolu.

Heuristická báze zcela vyhovuje požadavkům na standardní diplomovou práci, pro takto ambiciózně koncipovanou syntézu je však nutně nedostatečná. Zásadní limit představuje jazyková vybavenost diplomanta. M. Bílý v úvodu práce korektně konstatuje neznalost ruštiny. Její, byť pasivní zvládnutí, by mu umožnilo využívat když ne ruských archivů, tak alespoň důležitých edic a dalších jednotlivých

dokumentů publikovaných ruskými badateli. Takto zůstal odkázán na edice české a anglické. První nutně nezahrnují vždy dokumenty klíčové povahy, druhé jsou obvykle překladem významných písemností sovětských, polských, rumunských atd. Pokaždé však jde o víceméně selektivní výběr. Relativní nedostatek některých prioritních dokumentů se M. Bílý pokusil kompenzovat časově jistě náročným výzkumem příslušných fondů uložených v Národním archivu České republiky a Archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Stejně platí i o znalosti a využití sekundární literatury. Nepřístupnost ruskojazyčné produkce se diplomant snad mohl pokusit poněkud vyvážit prostudováním příslušné literatury polské. Za nedostatek považuji nevyužití do češtiny přeložené Reteganovy monografie.

S výše uvedeným souvisí i další připomínka. Diplomant někdy až přespříliš mechanicky zachycuje jednotlivé dokumenty a někdy jejich obsahu přikládá větší význam, než ve skutečnosti mají (např. rozhovor E. Bodnarase s československým velvyslancem v Bukurešti).

Posuzovaná diplomová práce čítá úctyhodných více než 300 normostran. Kvantita však ne vždy odpovídá kvalitě. Zkrácení některých popisnějších či opakujících se pasáží by čtivosti a srozumitelnosti textu rozhodně přispělo.

Výše jsem již zmínil, že zvolené téma M. Bílý zcela správně objasňuje v širokém kontextu. Vzhledem k časovému rozsahu tak musel obsáhnout řadu neobyčejně složitých problémů (např. polské a maďarské události 1956, karibská krize, okupace Československa 1968). Ne vždy je podle mého soudu znalost příslušné problematiky zcela relevantní. Někdy se M. Bílý musel opírat o v zásadě náhodně vybrané či přehledové práce.

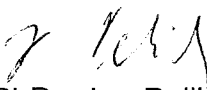
K hlavní linii výkladu mám jen jednu významnější připomínku. Ve vývoji Varšavské smlouvy je neobyčejně zajímavá etapa, během níž se Rumunsko

pokoušelo činnost paktu fakticky blokovat. V tomto ohledu se mi závěry a hodnocení M. Bílého zdají poněkud stručné a tezovité. Diplomant navíc zcela opomenul návaznost tohoto postupu Ceauseskova režimu na jeho obdobné počínání v rámci struktur tzv. mezinárodního komunistického a dělnického hnutí při přípravě světové porady komunistických stran.

Bez ohledu na tyto připomínky doporučuji diplomovou práci Matěje Bílého bez nejmenší pochybnosti k obhajobě.

navrhovaná známka: výborně

V Sezimově Ústí, 10. července 2010

doc. PhDr. Jan Pelikán, CSc.
vedoucí diplomové práce